

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

- Etlan tuoreessa tutkimuksessa ammatillisesta koulutuksesta Hanna Virtanen ja Krista Riukula toteavat, että ammatillisen koulutuksen saatavuuden heikentäminen vähentää myös nuorten todennäköisyyttä suorittaa toisen asteen tutkinto. Suurin uhka tähän on teknisillä aloilla, mikäli maantieteellinen etäisyys koulutuksen tarjontaan on kasvanut koulutusleikkausten ja koulutuksen tarjonnan keskittämisen vuoksi.
- OKM:n koulutuspoliittisessa selonteossa nähdään koulutuksen tarjonnan keskittäminen vääjäämättömänä kehityksenä. Päinvastoin pitäisi hakea keinoja järjestää koulutusta kattavasti maan kaikkien osien nuorten tarpeisiin. Tähän pitäisi tulevaisuudessa löytyä uusia toimintamalleja hyödyntämällä kehittyvän tietoyhteiskunnan ja tietoverkkojen mahdollisuuksia yhdessä yhteiskunnan muiden koulutuspalvelujen ja muiden palvelujen tuottamisen kanssa.
- Koulutuspoliittisilla linjauksilla tehdään samalla elinkeino- ja väestöpoliittisia linjauksia.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

- Tavoitevuosi tulisi olla 2030, sillä nyt esitetty tavoitevuosi 2040 on turhan kaukana ja siksi vesittää esitettyjä hyviä tavoitteita.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

- Koulutuspoliittisen selonteon mukaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rahoituksessa otetaan nykyistä tehokkaammin huomioon kuntien väestö- ja talousresurssien eriytymisestä johtuvat erot riittävien koulutuspalvelujen tuottamiseen. Tavoitteena siis on riittävästi tasata koulutuksen tuotannon mahdollisuuksia erilaisissa kunnissa ja varmistaa kaikille nuorille riittävät mahdollisuudet koulutukseen. Tavoite on erittäin tarpeellinen ja kannatettava.
- Vastaava tavoite koulutusresurssien turvaamiseen tarvitaan myös lukiokoulutukseen ja ammatilliseen toisen asteen koulutukseen 2020-luvun lopulta 2040-luvuille. Muussa tapauksessa

koulutuksen alueellinen tasa-arvo ei toteudu ja keskusseutujen ulkopuolisten alueiden nuorten syrjäytyminen koulutuksesta pahenee.

- Koulutuspoliittisen selonteon tavoite siirtää varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen rahoitusta perusrahoitukseen ja pitkäjänteisen kehittämisen tukemiseen avustushakujen sijaan ovat tarpeellisia ja kannatettavia.
- Vastaava tavoite tulisi asettaa toisen asteen koulutuksen rahoitukselle.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

o Koulutuspoliittisessa selonteossa ennakoidaan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen voimakasta keskittymistä ja ylläpitäjien määrän erittäin voimakasta vähenemistä 2030- ja 2040 - lukujen aikana. Tämä johtaa työvoimapulan kärjistymiseen suurimpien kaupunkiseutujen (yliopistokaupungit) ulkopuolisilla alueilla, kun selonteon mukaan jo nyt 15 % nuorista ikäluokista tulee työmarkkinoille ilman toisen asteen tutkintoa.

o Kehitys nähdään väistämättömänä. Sen toteutuminen tekisi suurelle määrälle yrityksiä toiminnan jatkamisen mahdottomaksi ja vaikeuttaisi yhteiskunnan peruspalvelujen työvoiman saatavuuden syrjäisemmällä alueilla. Syrjäisempiä alueita ovat mm. ns. seutukaupungit ja niiden lähialueet, missä toimii nykyään merkittävää vientiteollisuutta ja kansantaloudelle välttämätöntä maa- ja metsätaloutta. Selonteossa todetaan toisaalla, että työvoima- ja osaamistarpeet ovat seutukuntakohtaisia.

o Koulutuksen saatavuuden polarisaatiota vastaan on yritettävä toimia kehittämällä koulutuksen saatavuutta myös syrjäisemmät alueet huomioiden. On säilytettävä riittävän kattava koulutuksen toimipaikkojen verkosto, kehitettävä koulutuksen tarjontaa kiinteän verkon toimipaikkojen ulkopuolisille alueilla mm. erilaisten oppilaitosten ja muiden organisaatioiden yhteistoimin, hyödynnettävä koko ajan kehittyvää etäteknologiaa ja haettava muita uusia keinoja.

o Ammatillisen koulutuksen osalta selonteossa painottuu voimakkaasti nuoret ja nuorten ikäluokat. Selonteossa on unohdettu lähes kokonaan ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden tosiasiallinen ikäjakauma, jossa yli 20-vuotiaita on valtaosa opiskelijoista (yli 65%). Selonteosta puuttuu kuvaus jo tänä päivänä olevasta reaalitilanteesta ja siitä, että ammatillisen koulutuksen ”keskimääräistä” opiskelijaa ei itse asiassa ole olemassa, vaan kyse on erittäin laajasta joukosta 16-67 vuotiaita henkilöitä, joiden elämäntilanteet, opiskelutaidot, tarpeet, työtilanne, terveystilanne ym. poikkeavat toisistaan.

o Ammatillisen koulutuksen peruslähtökohta on kuitenkin kouluttaa osaavia tekijöitä työmarkkinoille sekä mahdollistaa jatkokouluttautuminen sekä korkea-asteella mutta myös ammatillisen koulutuksen sisällä.

o Em. tarkoittaa sitä, että ammatillisen koulutuksen koulutusvolyymien ja alueellisen saavutettavuuden tarve on huomattavasti suurempi kuin nuorisoikäluokan koko

o Toisen asteen koulutuksen rahoituksessa erikseen haettavan rahoituksen osuutta on vähennettävä ja lisättävä pitkällä aikavälillä tiedossa olevan perusrahoituksen osuutta. Lyhytaikainen rahoitus vaikeuttaa koulutuksen pitkäjänteistä kehittämistä.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

- o Korkeakoulujen (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) TKI-toiminta ja yhteistyö elinkeinoelämän kanssa on merkittävä uudistusvoima. Suomalainen teollisuus on suuren uudistushaasteen edessä, mutta Suomella on myös suuria mahdollisuuksia tulevassa vähähiilisessä kiertotaloudessa. Hyvät yhteistyömahdollisuudet yrityksille olla mukana korkeakoulujen innovaatiotyössä on taattava myös perinteisten teollisuuspaikkakuntien ja maaseutumaisten alueiden yrityksille korkeakoulupaikkakuntien ohella.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

- Etenkin perusopetuksen opettajakoulutuksessa tulisi antaa opettajaopiskelijoille valmiuksia erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetukseen. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden tarpeet ovat moninaistuneet. Lisäksi yhä enemmän oppilaiden ympärillä on laaja verkosto, jonka kanssa opettaja työskentelee, etenkin erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden osalta. Toinen opettajakoulutukseen vahvemmin mukaan tulisi ottaa perheiden kanssa tehtävä työ, jossa koulussa lapsen lisäksi huomioitaisiin kokonaisvaltaisemmin perhe. Tätä tukee muun muassa Lapset puheeksi-menetelmä ja sen käyttö kouluissa.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

-

Huttunen Tuulikki
Pohjois-Savon liitto